

Борисюк Іванна,
Національний університет «Острозька академія»

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В АМЕРИКАНСЬКИХ ЧАСОПИСАХ

У статті подано та описано групи загальноовживаної спортивної лексики за тематичним і морфологічним критеріями.

Ключові слова: термін, семантика, спортивна лексика, класифікація.

В статье представлены и описаны группы общеупотребительной спортивной лексики по тематическим и морфологическим критериям.

Ключевые слова: срок, семантика, спортивная лексика, классификация.

This article provides and describes thematic and morphological groups of commonly used sport vocabulary.

Key words: term, semantics, sport vocabulary, classification.

Упродовж багатьох століть тема спорту привертала увагу дослідників.

Актуальність обраної теми пов'язана з питанням популярності та масовості спорту, оприлюдненням результатів змагань у засобах масової інформації, іншими позамовними чинниками, що значною мірою сприяють проникненню спортивних термінів до широких сфер спілкування, які, у свою чергу, утворюють специфічну мікросхему мови. Друковані видання є першими джерелами одержання достовірної інформації суспільством.

Зрозуміло, що мова публіцистики розвивається разом із науковими дослідженнями проведеними в тій сфері, інформацію якої вона повідомляє. Це спричиняє виникнення нових мовних бар'єрів і появу нових лексичних одиниць у сфері мовлення, які необхідно опрацьовувати та засвоювати. Саме тому дослідження термінологічних одиниць на позначення теми спорту, які використовуються в друкованих виданнях, є актуальним та необхідним завданням.

Мета даної роботи полягає у дослідженні лексичних одиниць на позначення теми спорту в американських часописах «Time», «The New York Times», «Newsweek».

Відповідно до мети роботи поставлено та вирішено такі завдання:

- розглянути різні підходи та трактування до визначення поняття «термін»;
- визначити основні ознаки термінів;
- проаналізувати основні аспекти класифікації термінологічних одиниць;
- виявити приклади вживання спортивної лексики в публіцистичних текстах;
- здійснити семантико-морфологічний аналіз термінів.

Об'єктом дослідження є термінологічні одиниці на позначення теми спорту. Предметом дослідження є лексико-семантичні та морфологічні особливості спортивних термінів.

Термін, як і всі інші мовні універсалиї, важко піддається визначенню. Через складність та дискусійність такого завдання в лінгвістиці існує чимало найрізноманітніших спроб визначення термінів. Термінологізмом (лат. *Terminus* – у давньоримській міфології божество меж і кордонів), або терміном, за визначенням І. Білодіда, «називається слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання – науки, техніки, суспільно-політичного життя, мистецтва тощо. Наприклад: молекула, електрон, протон, синус, вітамін, рецептор, блюмінг, віза, монізм, фонема, графема, кліше, література, сульфідін, квінтет, гама, додаткова вартість, питома вага...» [1, с.204]. Термін, перш за все, є виразником понять. Б.М. Головін визначає термін як «слово чи словосполучення, що має професійне поняття і застосовується в процесі (і для) пізнання та освоєння певного кола об'єктів і відношень між ними – під кутом певної професії» [2, с.7]. Термін має дві властивості: з одного боку, він лексик, тому що виконує номінативну функцію, тобто має здатність називати поняття, з другого – логос, що забезпечує зв'язок слова-терміна і поняття [3]. Незважаючи на різні підходи до тлумачення, всі терміни мають спільні риси – приналежність до лексичної системи мови, наявність історично умотивованого чи умовно закріпленого значення, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва, вступають у системні відносини з іншими словами та словесними комплексами й утво-

рюють разом з ними в кожному окремому випадку та в певний час замкнену систему, яка характеризується високою інформативністю, однозначністю, точністю та експресивною нейтральністю.

Існують певні ознаки, які притаманні термінам, а саме: системність, наявність дефініції, точність, стислість, однозначність, незалежність від контексту, відсутність синонімів, відповідність правилам і нормам певної мови, експресивна нейтральність та милозвучність. Проте, термін, який функціонує в різних сферах науки і техніки може виявитися багатозначним. Ще одне явище, яке суперечить основним вимогам, що висуваються до термінів, але має місце у сучасній термінології – це явище синонімії. Інколи одне і те ж саме поняття (або предмет) може позначатися різними словами. Наприклад: англ. *cargo* – *freight*, англ. *radiation* – *emission* [2, с.10].

Семантичний аналіз досліджуваної спортивної лексики свідчить про те, що лексичні одиниці, що стосуються теми спорту, можна об'єднати у 5 груп відповідно до тематичного вживання:

1. Бейсбол (*shortstop* (Time, April 5, 2004, page 69); *play-off* (Time, April 5, 2004, page 69); *lineup* (The New York Times, Thursday, September 15, 2011).

2. Футбол (*match* (Newsweek, May 25, 1998, page 72); *midfielder* (Newsweek, May 25, 1998, page 72); *quarterback* (Time, December 9, 1991, page 76); *goalkeeper* (Time, April 13, 2012).

3. Баскетбол (*playground* (The New York Times, March 17, 2012); *drilling* (The New York Times, February 19, 2012); *squad* (The New York Times, March 17, 2012).

4. Крикет (*high roller* (Time, July 21, 2008, page 52); *outfit* (Time, July 21, 2008, page 52); *cheerleader* (Time, July 21, 2008, page 52).

5. Гольф (*pin* (The New York Times, March 10, 2012); *round* (The New York Times, March 10, 2012); *birdie* (The New York Times, March 10, 2012).

Класифікувавши дану лексику, можна помітити, що найбільшу частину займають спортивні терміни, які стосуються теми футболу, що зумовлено високою популярністю цієї гри в Америці.

Відповідно до морфологічної класифікації терміни можна поділити на декілька груп залежно від притаманних їм граматичних особливостей. Таким чином, терміни можуть бути представлені різними частинами мови. В даній науковій статті ми виявили спортивні терміни, виражені двома домінуючими групами: дієсловами та іменниками.

До першої категорії відносяться термінологічні одиниці, виражені іменниками. Наприклад: *off-season* (Time, April 5, 2004, page 69); *shortstop* (Time, April 5, 2004, page 69); *play-off* (Time, April 5, 2004, page 69); *quarterback* (Time, December 9, 1991, page 76); *the line of scrimmage* (Time, December 9, 1991, page 76); *drilling* (The New York Times, February 19, 2012); *playground* (The New York Times, March 17, 2012).

До другої категорії належать лексичні одиниці виражені дієсловами. Наприклад: *eliminate somebody from something* (The New York Times, Thursday, September 15, 2011); *to thrash* (Time, December 9, 1991, page 76); *bankroll* (Time, July 21, 2008, page 52); *to kick a ball* (Newsweek, May 25, 1998, page 72).

Переважна більшість спортивних лексем виражена іменниками.

Таким чином, спортивні терміни – це не хаотична частина лексичного запасу мови, а систематизовані за певними критеріями лексичні одиниці.

Література:

1. Волкотруб Г.Й. Стилiстика ділової мови : [навч. посiбник] / Г. Й. Волкотруб. – К. : МАУП, 2002. – С. 204. – 208 с.
2. Головин Б. Н. Термин и слово / Б. Н. Головин // Термин и слово. – Горький : ГНУ, 1980. – С. 3-11.
3. Юшук І.П. Українська мова / І. П. Юшук. – К.: Либідь, 2004. – 640 с.